

Raadsvoorstel

Documentkenmerk : D-161333
Zaakkenmerk : Z-25-199751
Onderwerp : Programma gezonde leefomgeving 2026-2030

Voorgesteld besluit

De raad wordt gevraagd:

1. Het Programma Gezonde Leefomgeving 2026-2030 (D-162496) vast te stellen.
2. Het verwachte overschot vanuit het Programma Gezonde Leefomgeving 2021-2025 te verrekenen in de voorjaarsnota met betrekking tot Programma Gezonde Leefomgeving 2026-2030.

Aanleiding

De IJmondgemeenten werken samen aan een gezondere leefomgeving. Het vorige programma gezonde leefomgeving (Programma Gezondheid en Luchtkwaliteit 2022-2025) was opgesteld voor de periode 2021-2025. Om onze inzet voor een gezonde leefomgeving voort te kunnen zetten en te werken aan de gestelde ambities, is voor de periode 2026 tot en met 2030 een nieuw programma opgesteld. Dit draagt bij aan een gezondere leefomgeving en uitvoering van het Schone Lucht Akkoord (hierna te noemen SLA).

Wettelijke bevoegdheidsbasis voor het nemen van het besluit

Het college is op grond van artikel 160, eerste lid, onder b van de Gemeentewet bevoegd beslissingen van de raad voor te bereiden en uit te voeren.

Wettelijk en/of beleidskader

Gemeentewet

Eerder(e) besluit(en)

- R-16-00064: Visie Luchtkwaliteit 2017-2021 vastgesteld door de gemeenteraad.
- C-21-27048: Het college heeft de Visie Gezondheid en Luchtkwaliteit (INT-21-59985) vastgesteld, ingestemd met het ontwerp Programma Gezondheid en Luchtkwaliteit (INT-21-59986) en vrijgegeven voor de inspraak. De Visie en het ontwerp Programma zijn ter kennisname aangeboden aan de raad via een brief (UIT-21-71365).
- INT-21-61253: Programma Gezondheid en Luchtkwaliteit 2022-2025 vastgesteld door de gemeenteraad.

Relatie met raads-/collegeprogramma

Met dit programma wordt een bijdrage geleverd aan een gezondere leefomgeving in gemeente Beverwijk. Het belang hiervan wordt onderschreven in het College Uitvoeringsprogramma en de Omgevingsvisie.

Motivering voorgesteld besluit

Het Programma Gezonde Leefomgeving IJmond 2026-2030 (hierna: PGL) is een samenwerking van de gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen, ondersteund door de Omgevingsdienst IJmond (ODIJ) en de GGD Kennemerland, vanuit de rol van gezondheidskundig adviseur.

De IJmondgemeenten werken samen aan een gezondere leefomgeving. Het vorige programma liep van 2021-2025. Het vorige PGL is eind 2021 door de raden van de gemeenten vastgesteld, mede ter uitvoering van het gezamenlijk ondertekende SLA. Het SLA heeft als doel 50% gezondheidsverbetering te realiseren in 2030. Sinds de start van het PGL is het inzicht in de luchtkwaliteit en de negatieve effecten ervan op de gezondheid in de IJmond sterk toegenomen. Uit recente RIVM-rapportages blijkt dat de IJmondregio niet op koers ligt om in 2030 onder de EU-grenswaarden te komen. Daarom is een nieuw programma opgesteld voor 2026-2030, met maatregelen op het gebied van industrie, mobiliteit, scheepvaart en woonomgeving. De IJmondgemeenten werken met het PGL IJmond aan de gezondheid van de inwoners van de IJmond door het verbeteren van de leefomgeving.

“In de IJmond is sprake van een stapeling van milieurisico's. Inwoners worden blootgesteld aan een combinatie van stof, geluid, geur en schadelijke stoffen. Er is meer dan op andere plekken in Nederland sprake van een stapeling van deze risico's” - RIVM, september 2023

Er kan meerwaarde behaald worden door niet uitsluitend in te zetten op gezondheidswinst via luchtkwaliteitsverbetering. Door geluid-, stof- en geuremissies mee te nemen kan op een breder gezondheidsvlak invloed worden uitgeoefend en kunnen koppelkansen worden benut. De uitdaging voor een nieuw PGL is om te werken aan maatregelen die de luchtkwaliteit substantieel verbeteren en geluids- en geurhinder sterk verminderen. Voor de thema's Woon- en Leefomgeving, Industrie, Scheepvaart en Mobiliteit worden hiervoor maatregelen uitgevoerd. De urgentie om de leefomgeving in de IJmond te verbeteren is namelijk onverminderd groot.

Het programma beoogt een verbetering van luchtkwaliteit en vermindering van hinder door geluid en geur. Dit leidt tot gezondheidswinst en een leefbare IJmond.

Het college adviseert om het Programma Gezonde Leefomgeving vast te stellen, zodat ook de komende 5 jaar via het PGL stappen gezet kunnen worden om de gezondheid van inwoners in de IJmond verder te verbeteren.

Argumenten

Argumenten om te starten met het PGL 2026-2030 zijn:

1. Het PGL werkt aan de verbetering van de gezondheid van inwoners van IJmond;
2. Het PGL werkt specifiek aan het reduceren van emissies ten aanzien van geluid, geur en lucht;
3. Uitvoering van het Schone Lucht Akkoord en wettelijke verplichtingen.

Werken aan een gezondere leefomgeving

In de IJmond is sprake van een stapeling van milieurisico's. Inwoners worden blootgesteld aan een combinatie van stof, geluid, geur en schadelijke stoffen. De urgentie in de regio is groot om te werken aan een verbetering van de gezondheid van inwoners van de IJmond. De IJmondgemeenten hebben het Schone Lucht Akkoord ondertekend. Hiermee hebben de IJmondgemeenten zich gecommitteerd aan de doelstelling om met lokale initiatieven een bijdrage te leveren om landelijk een 50% gezondheidsverbetering te realiseren. Op het moment dat het PGL en het Schone Lucht Akkoord niet wordt uitgevoerd, blijven de inwoners van de IJmond blootgesteld worden aan de huidige luchtkwaliteit en geur- en geluidhinder, en wordt de leefomgeving daardoor niet gezonder.

Welzijn en economie

Een landelijke verbetering van 50% gezondheidsverbetering houdt in dat het landelijke gemiddelde levensduurverlies in 2030 teruggebracht moet worden van gemiddeld 9 maanden naar 4 maanden. Wat neerkomt op 4000 à 5000 minder sterfgevallen en 3 tot 6 miljard euro aan maatschappelijke baten in 2030 voor heel Nederland.

Risico's

Argumenten om niet te starten met het PGL 2026-2030 zijn:

- De gemeente heeft de wens om beschikbare financiën op een andere wijze in te zetten.

Gelet op de financiële situatie van gemeenten kan het lastig zijn om voldoende middelen bij de andere gemeenten voor de uitvoering van het PGL vrij te maken. Dit risico proberen we te ondervangen door zoveel mogelijk aan te sluiten bij bestaand beleid, en door waar mogelijk extra financiële middelen in de vorm van subsidies te genereren. Voor Gemeente Beverwijk is die financiële risico minder relevant, maar we werken wel IJmondiaal samen. Door die samenwerking zijn voldoende middelen bij de andere gemeenten relevant.

Alternatieven

Een alternatief is om per gemeente afzonderlijk te werken aan een gezondere leefomgeving.

- Het risico daarvan is dat snelheid en doelmatigheid minder zijn geborgd, doordat samenwerking, kennisdeling en gezamenlijke doelbepaling niet vanzelfsprekend zijn.
- Geen uitvoering van het programma leidt tot imagoschade, gezondheidsrisico's en niet voldoen aan wettelijke normen.
- Luchtvervuiling en geluid- en geurhinder houden zich niet aan gemeentegrenzen. Het is daarom belangrijk om gezamenlijk op te trekken als IJmondgemeenten.

Financiën

De kosten voor het Programma Gezonde Leefomgeving wordt op basis van een verdeling tussen de IJmondgemeenten betaald (25% Heemskerk, 25% Beverwijk, 50% Velsen). Gemeente Beverwijk heeft voor de komende vijf jaar (tot en met 2030) budget (85.000 euro) gereserveerd voor het Programma Gezonde Leefomgeving.

Vanuit het vorige programma gezonde leefomgeving 2021-2025 resteert een bedrag (indicatie 280.000 euro, waarvan 70.000 voor Gemeente Beverwijk), het exacte bedrag stellen wij vast bij de jaarrekening 2025. De totale kosten voor Gemeente Beverwijk zullen waarschijnlijk lager uitvallen door een te verwacht overschot en lagere conceptbegroting. In de voorjaarsnota wordt vanwege het te verwachte overschot nog een aanpassing gemaakt op het gereserveerde bedrag vanuit Gemeente Beverwijk.

Op basis van de conceptbegroting zijn de benodigde IJmondiale financiën geraamd op 340.000 euro per jaar. Hieronder is de conceptbegroting opgenomen voor het Programma Gezonde Leefomgeving 2026-2030.

Inkomsten	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal 2026-2030
Reserve vanuit PGL 2021-2025	€ 280.000,00	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 280.000,00
Uren vanaf 2027 in GR(1542 x €109,5)	€ -	€ 168.849,00	€ 168.849,00	€ 168.849,00	€ 168.849,00	€ 675.396,00
Bijdrage Gemeente Beverwijk (vastgesteld)	€ 15.000,00	€ 42.787,75	€ 42.787,75	€ 42.787,75	€ 42.787,75	€ 186.151,00
Voorgestelde bijdrage Gemeente Heemskerk	€ 15.000,00	€ 42.787,75	€ 42.787,75	€ 42.787,75	€ 42.787,75	€ 186.151,00
Voorgestelde bijdrage Gemeente Velsen	€ 30.000,00	€ 85.575,50	€ 85.575,50	€ 85.575,50	€ 85.575,50	€ 372.302,00
Totaal	€ 340.000,00	€ 340.000,00	€ 340.000,00	€ 340.000,00	€ 340.000,00	€ 1.700.000,00

Uitgaven	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal 2026-2030
Interne uren ODIJmond	€ 194.840,00	€ 194.840,00	€ 194.840,00	€ 194.840,00	€ 194.840,00	€ 974.200,00
Projecten	€ 145.160,00	€ 145.160,00	€ 145.160,00	€ 145.160,00	€ 145.160,00	€ 725.800,00
Totaal	€ 340.000,00	€ 340.000,00	€ 340.000,00	€ 340.000,00	€ 340.000,00	€ 1.700.000,00

Figuur 1: Conceptbegroting

Het bedrag vanuit het vorige Programma Gezonde Leefomgeving resteert om de volgende redenen:

1. Ontvangen gelden vanuit subsidies

Gedurende 2021-2024 zijn meerdere SPUK-subsidies ontvangen. Deze SPUK-subsidies hebben interne kosten afgedekt, dit heeft een kostenbesparing opgeleverd.

2. Beperkte inzet programmamanager in 2024

Door omstandigheden heeft het Programma Gezonde Leefomgeving gedurende een groot deel van 2024 geen programmamanager gehad. Ook is in 2024 veel tijd gestopt in de actualisatie van het Programma Gezonde Leefomgeving. Hierdoor zijn in 2024 minder projecten uitgevoerd. In 2025 is hier deels een inhaalslag op gemaakt.

Geheimhouding

Het besluit is openbaar.

Participatie

Tijdens een inwonersbijeenkomst van Hollandse Luchten op 28 oktober 2025 en een IJmondiale raadsinformatiebijeenkomst op 12 november 2025 zijn inwoners en raadsleden meegenomen in de kaders van het programma. Daarbij was het ook mogelijk om inhoudelijk feedback te leveren op die kaders. Voor het bepalen van de prioritaire thema's voor het programma hebben we gebruik gemaakt van recente inwonersonderzoeken in de IJmond, zoals het IPSOS-onderzoek en de GGD Gezondheidsmonitor IJmond 2024.

Tijdens de uitvoering van het programma gaan we het programma inhoudelijk verder verdiepen. Dit doen wij door gedurende het PGL bewoners te betrekken bij de inhoud. De omgevingsdialoog is hier een middel voor, naast dat er gerichte communicatieactiviteiten worden ontwikkeld. De Omgevingsdialoog Industrie & Gezondheid IJmond komt voort uit het programma Tata Steel. Hierbij gaan overheden (de IJmondgemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen, de provincie Noord-Holland en het Rijk) met de omgeving – bewoners en bedrijven – in gesprek over industrie en het gezonder maken van de leefomgeving in de IJmond. Binnen deze omgevingsdialoog kan periodiek ook ruimte komen voor de voortgang en inhoud van het Programma Gezonde Leefomgeving IJmond. Er is een plan van aanpak voor de omgevingsdialoog opgesteld, de start van de omgevingsdialoog is voorzien in 2026.

Communicatie

Voor dit programma worden IJmondiale communicatieactiviteiten ontwikkeld.

Verdere procedure

Na vaststellen van dit programma wordt jaarlijks een uitvoeringsprogramma uitgewerkt om aan concrete acties en projecten te werken.

Bijlage(n)

1. Programma Gezonde Leefomgeving 2025-2025 (D-162496);
2. Presentatie opzet Programma Gezonde Leefomgeving 2026-2030 – IJmondiale raadsinformatiebijeenkomst 12 november 2025 (D-162885).

Beverwijk,

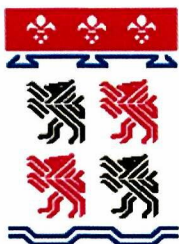
burgemeester en wethouders van Beverwijk 13 januari 2026,

gemeentesecretaris,

A. Heiner

de burgemeester,

drs. M.E. Smit

Raadsbesluit

Documentkenmerk : D-161333
Zaakkenmerk : Z-25-199751
Onderwerp : Programma gezonde leefomgeving 2026-2030

De raad van de gemeente Beverwijk;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 13 januari 2026 , documentkenmerk D-161333;

gehoord de raadscommissie;

gelet op artikel 160, eerste lid, onder b van de Gemeentewet
bevoegd beslissingen van de raad voor te bereiden en uit te voeren;

b e s l u i t :

De raad wordt gevraagd:

1. Het Programma Gezonde Leefomgeving 2026-2030 (D-163776) vast te stellen.
 - a. met de aanvulling aan het slot van paragraaf 1.6 op pagina 5 van het Programma Gezonde Leefomgeving 2026-2030 (D-163776)

“Het uitvoeringsplan wordt jaarlijks ter kennisname aan de raden van de drie IJmondgemeenten aangeboden”.

2. Het verwachte overschot vanuit het Programma Gezonde Leefomgeving 2021-2025 te verrekenen in de voorjaarsnota met betrekking tot Programma Gezonde Leefomgeving 2026-2030.

Beverwijk, 5 maart 2026,
de raad voornoemd,
de griffier,

de voorzitter,

